

- включення до вузівських програм курсів, що передбачають вивчення медіакультури [11].

Отже, з вищезазначеного можна зробити такі висновки. Медіакультура в сучасному світі трактується як сукупність інформаційно-комунікативних засобів, матеріальних та інтелектуальних цінностей, вироблених людством у процесі культурно-історичного розвитку, що сприяють формуванню суспільної свідомості і соціалізації особистості, що включає в себе культуру передачі інформації та культуру її сприйняття. Вона може виступати показником рівня розвитку особистості, здатної сприймати, аналізувати, оцінювати медіатекст, займатися медіаторчистю, засвоювати нові знання у галузі медіа. Медіакультура сьогодні – це об'єктивна реальність, яка існує і розвивається за своїми законами, це атрибут сучасного життя, де суспільство й окрема особистість можуть виступати одночасно і споживачами, і творцями медіакультури.

Взаємодієсини медіакультури та молоді специфічні в силу вікових і соціальних особливостей останньої. Діада «споживач – творець» тут найбільш яскраво виражена, носить характер мобільності, що сприяє створенню специфічної субкультури, де молоді люди, в тому числі студенти ВНЗ, мають можливість задовольняти різноманітні потреби, включаючи ідентифікацію, а також розвивати творчі здібності.

Поява і стрімка швидкість поширення нових інформаційних засобів викликали явище, що отримало назву «медіаосвіта». В даний час існують різні підходи до розуміння сутності цього феномена. Якщо взяти до уваги факт доцільності і необхідності медіаосвіти серед молоді, то ситуація в Україні не найсприятливіша: за наявності теоретичних розробок і концепцій мало практичної роботи в цьому напрямі. Це стосується підготовки фахівців з цього напрямку, програм і технологій медіаосвіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васянович Г. П. Медіаосвіта: зарубіжний і вітчизняний досвід / Григорій Васянович // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 2. – С. 11 – 21.
2. Гуревич П. С. Культурологія / П. С. Гуревич. – М. : Гардарики, 1999. – 278 с.
3. Кастельс М. Галактика Інтернет: Розмышления об Интернете, бизнесе и обществе / Пер. с англ. А. Матвеева под ред. В. Харитоновой. – Екатеринбург : У-Фактория (при участии Гуманитарного ун-та), 2004. – 328 с.
4. Кириллова К. Б. Зачем нужна медиакультура / Н. Б. Кириллова // Уральский Федеральный округ. – 2004. – №1. – С. 8 – 15.
5. Кравченко А. М. Культурология: Словарь. / А. М. Кравченко. М. : Академ-проект, 2001. – 495 с.
6. Маклюэн Г. М. Понимание медиа: внешние расширения человека Understanding Media: The Extensions of Man / Г. М. Маклюэн. – М. : Кучково поле, 2007. – 464 с.
7. Мишишин І. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури сучасної молоді / І. Мишишин, Н. Троханяк // Вісник Львівського університету. Сер. Педагогічна. – Львів, 2006. – Вип. 21, Ч. 1. – С. 161 – 165.
8. Пипенко М. А. Особенности репрезентации субкультурных идентичностей в Интернет / М. А. Пипенко // Материалы XII Междунар науч конф студентов, аспирантов и молодых ученых. – М. : 2005. – С. 203 – 205.
9. Психолого-педагогический словарь: Для учителей и руководителей общеобразоват. учреждений / Авт.-сост. В. А. Мижериков. – Ростов н/Д : Феникс, 1998. – 540 с.
10. Федоров А. В. Медиа и современная социокультурная ситуация / А. В. Федоров. – Режим доступу: <http://www.ostankino.ru>
11. Шариков А. В. Медиаобразование: мировой и отечественный опыт / А. В. Шариков. – М. : Академия педагогических наук СССР, 1990. – 66 с.

УДК 371.144.04

Слезенко А. О., Касьянова Л. С., Ахмад І. М.

кафедра іноземних мов фінансово-економічного спрямування № 1
Національного технічного університету України «КПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

У статті розглянуто різні підходи до вивчення переваг і недоліків застосування дистанційного навчання студентів-заочників у вищому немовному навчальному закладі. В статті детально проаналізовано основні характеристики дистанційного курсу.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційний курс, кейсова форма, змішане навчання.

Ахмад І. М., Слезенко А. О., Касьянова Л. С. Дистанционное обучение студентов вуза. В статье рассматриваются разнообразные подходы к изучению преимуществ и недостатков применения дистанционного обучения студентов-заочников в высших неязыковых учебных заведениях. В статье детально проанализированы основные характеристики дистанционного курса.

Ключевые слова: дистанционное обучение, дистанционный курс, кейсовая форма, смешанное обучение.

Ahmad, I., Slezhenko, A., Kasyanova, L. The distance learning of students in the higher educational establishments. In the article are considered various approaches the advantages and disadvantages of using the distance learning the external students of non – linguistic higher education institutions are defined. The basic characteristics of the distance course.

Key words: distance learning, distance course, case study, blended learning.

«Дистанційне навчання» – все частіше ми чуємо ці слова, а сама форма навчання все активніше завойовує своє місце в системі освіти України. Термін "дистанційне навчання" говорить сам за себе – це навчання на відстані від навчального закладу. Взагалі у багатьох ця форма навчання більше асоціюється із заочною формою [5]. Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних і телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію співробітників у територіально віддалених місцях. Процес навчання може відбуватися будь-де і будь-коли, єдина умова – доступ до мережі Інтернет.

Також дистанційне навчання визначають як "технологію отримання знань за допомогою телекомунікаційних засобів, коли взаємодія того, кого навчають, і викладача відбувається на відстані". У дистанційному навчанні змінюється роль і вимоги до викладачів. Лекції складають лише невелику частку, процес навчання орієнтує студентів на творчий пошук інформації, вміння самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій [1]. Викладачі дистанційних курсів мають мати універсальну підготовку – володіти сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, бути психологічно готовими до роботи зі студентами у новому навчально-пізнавальному середовищі. Завдяки таким засобам дистанційного навчання, як дискусійні форуми, електронні обговорення засвоєного матеріалу, списки розсилки, створюється нове навчальне середовище, в якому студенти почувають себе невід'ємною частиною колективу, що посилює мотивацію до навчання. Викладачі мають володіти методами створення і підтримки такого навчального середовища, розробляти стратегії проведення цієї взаємодії між учасниками навчального процесу, підвищувати творчу активність і власну кваліфікацію [5].

На Заході ця форма з'явилася вже досить давно і має велику популярність серед студентів через її економічні показники і навчальну ефективність. Дистанційну форму навчання ще називають "освітою протягом усього життя" через те, що більшість тих, хто навчається, – дорослі люди. Багато хто з них вже мають вищу освіту, проте через необхідність підвищення кваліфікації або розширення сфери діяльності у багатьох виникає потреба швидко і якісно засвоїти нові знання і набути навички роботи. Найбільш популярним є навчання за програмами, що мають чітке спрямування. Тобто ті, хто навчаються, отримують тільки ті знання і навички, які є необхідними для виконання їхньої роботи. При цьому основна увага в процесі навчання приділяється практичному застосуванню отриманих знань і розгляду реальних прикладів [2]. Зазвичай, тьютори мають великий досвід практичної роботи у своїй галузі.

Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії. Ефективність дистанційного навчання заснована на тому, що ті, кого навчають, самі відчувають необхідність подальшого навчання, а не піддаються тиску з боку. Вони мають можливість роботи з навчальними матеріалами в такому режимі й обсязі, який підходить безпосередньо їм. Ефект у значній мірі залежить від того, наскільки регулярно займається той, хто навчається. Послідовне виконання контрольних-діагностичних завдань і випускної роботи, а також підтримка в усіх питаннях з боку викладача-координатора забезпечує планомірне засвоєння знань [4].

Аналіз впровадження дистанційного навчання показує, що до реального контингенту потенційних студентів можна віднести тих, хто часто перебуває у відрядженнях, військовослужбовців, територіально віддалених слухачів, жінок, що перебувають у декретній відпустці, людей з фізичними вадами, тих, хто поєднує навчання й роботу, співробітників, що підвищують свою кваліфікацію тощо [9]. Й незважаючи на те, що дистанційне навчання передбачає одержання також і базової середньої освіти, цей напрям не отримав активного впровадження в освітній процес шкіл, коледжів, училищ.

Не кожному вдається відучитися п'ять років у стінах ВНЗ, але сучасні технології можуть дати другий шанс. Дистанційна освіта – навчання на відстані – стала справжньою новацією 21 століття. Віртуальний курс лекцій дозволяє скоротити або розтягти час навчання на свій розсуд. Серед плюсів такого навчання називається можливість займатися в будь-якому місці, де є комп'ютер, матеріал суворо дозований по тижнях і збігається з усіма вимогами, які пред'являються до студентів будь-якого ВНЗ, крім того, у студента є можливість виконувати завдання в зручний для нього час. На першому курсі дистанційного навчання багато студентів страждають від нестачі контролю з боку деканату. Головна складність – змусити себе вчитися. Ще одна проблема – відсутність особистого спілкування з викладачем. Питання електронною поштою нагадують запити в довідкову службу, а семінари – Інтернет-форуми [7].

Ефективність дистанційного навчання для випускників і студентів полягає і в тому, що можливість навчатися дистанційно не обмежує можливості навчатися й удосконалюватися в професійній діяльності під час роботи на підприємстві. Цей рівень освіти студенти вважають цілком достатнім і можливим для здійснення своїх життєвих планів. Багато хто з них вважають, що отримані знання відповідають успішній роботі.

У процесі дистанційного навчання студенти найчастіше використовують навчальний матеріал на паперових носіях і в електронному вигляді. Необхідними умовами для дистанційного навчання є:

- доступ до комп'ютера;
- вихід до мережі Internet. Якщо такої можливості немає, можлива кейсова форма: коли студенту видається так званий "кейс", що містить усі необхідні навчальні матеріали і посібники;

- бажання навчатися і вміння працювати самостійно. Це дуже важливо, тому що саме від цих двох факторів залежить ефективність усього навчального процесу.

Більшість студентів надають перевагу таким формам контролю: контрольню-атестаційні роботи, реферати, вирішення практичних завдань, оцінка рівня знань у процесі особистого інтерв'ю з викладачем, самооцінка. Більшості студентів дистанційної технології навчання, незалежно від курсу, навчання дається легко й позитивно на них впливає [6]. Так, більше половини студентів відзначили, що за час навчання вони опанували вміння самостійної роботи, підвищили свій рівень знань і отримали впевненість у своїх силах і планах на майбутнє. Можна зробити висновок, що студенти доброзичливо ставляться до дистанційного навчання.

Як свідчать практика й низка досліджень, тенденція навчання чітко розвивається в напрямі змішаного навчання. Під змішаним навчанням (blended learning) розуміють об'єднання формальних засобів навчання – роботи в аудиторіях, вивчення теоретичного матеріалу – з неформальними, наприклад, обговоренням за допомогою електронної пошти й інтернет-конференцій. Змішана форма навчання органічно поєднує в собі як денні, так і дистанційні форми навчання.

Навчання в дистанційній і змішаній формі. Яка між ними різниця? Дистанційне навчання здійснюється тільки за допомогою Інтернет: одержання навчальних матеріалів і завдань, а також усі питання, пов'язані з комунікацією, відбуваються тільки заочно. Проміжна й підсумкова атестація здійснюється також за допомогою пересилання й перевірки матеріалів.

Змішане навчання складається з трьох етапів: дистанційне вивчення теоретичного матеріалу, освоєння практичних аспектів у формі денних занять, остання фаза – здача іспиту або виконання випускної роботи. ДН забезпечує можливість навчатися тоді, коли Вам це зручно й у тому темпі, що Ви обираєте самі в рамках установлених строків проведення курсів. При цьому не потрібно витрачати час на дорогу. ДН у сучасному світі здійснюється за допомогою таких технологій, як Інтернет, e-mail, телефонний і факсимільний зв'язок, відеоконференції, можливе також традиційне пересилання навчальних матеріалів поштою (друкованих, аудіо-, відео- й електронних навчальних матеріалів) [6].

Але існують і негативні сторони дистанційного навчання:

- відсутність очного спілкування вчителя й учня, отже, немає індивідуального підходу в навчанні й вихованні;
- студенти не завжди самодисципліновані, свідомі й самостійні, як необхідно при дистанційному навчанні;
- для постійного доступу до джерел інформації потрібна гарна технічна оснащеність;
- нестача практичних занять і відсутність постійного контролю.

Слід зазначити також низьку теоретичну проробку проблеми дистанційного навчання. Це проявляється, насамперед, у відсутності чітко виражених цілей навчання й необхідних початкових вимог до студента, для роботи в цій системі, слабкому рівні системи контролю його знань, відсутності вимог до змісту дистанційних курсів і навчально-методичному забезпеченні, захисту авторських прав розробників навчальних матеріалів, сертифікації інститутів дистанційної освіти тощо. І, крім того, не по всіх спеціальностях можна проводити підготовку фахівців за допомогою дистанційних курсів.

Якщо говорити про змішане навчання, то безліч проблем зникають самі по собі. Змішана модель навчання – це модель використання розподілених інформаційно-освітніх ресурсів у стаціонарному навчанні із застосуванням елементів асинхронного й синхронного ДН. Практикується як елемент стаціонарного навчання при проведенні аудиторних занять і в самостійній роботі студентів. Тобто змішане навчання успадковує переваги дистанційного навчання й виключає його недоліки.

Цілі навчання при змішаній формі залишаються попередніми, змінюються засоби й методи їх досягнення. Система контролю знань одержує нові можливості: використання контролюючих систем у поєднанні із традиційними методами. Змішане навчання використовує найрізноманітніші методи, як традиційні, так і інтерактивні: лекційні, лабораторні, комп'ютерні презентації, комп'ютерне навчання й навчання через Інтернет. Ці методи використовуються як окремо, так і в поєднанні один з одним.

Видавництва електронної продукції випускають різні види мультимедійних продуктів: електронні підручники, довідники, контролюючі програми, енциклопедії тощо. Ці програмні продукти можуть бути гарною допомогою у викладанні, але часто не підходять у якості доповнення до створеної програми з предмета й вимагають коригування. Тому розроблені самим викладачем електронні навчальні посібники більш корисні й цікаві у використанні. Найважливішими факторами, що забезпечують ефективність застосування ЕСН, розроблених викладачем, стають їхня висока доступність, простота (виключається необхідність придбання, установки й супроводу ПО, знижуються вимоги до комп'ютерних ресурсів) і можливість колективної роботи з учнями [3]. І, звичайно, змішане навчання можна використовувати при підготовці будь-яких фахівців без винятку.

Отже, зробимо порівняльну характеристику дистанційного і змішаного навчання:

Дистанційне навчання:

1. однібічне спілкування;
2. учень пасивний, не діє, він є стороннім спостерігачем;
3. структура курсу прихована від учня;
4. учень сам по собі;
5. текст лекцій написаний сухо й безособово;

6. учень майже не застосовує знання й уміння;
7. завдання даються тільки наприкінці глави;
8. текст поділений на глави й великі розділи;
9. контрольних завдань не передбачено;
10. учень не може одержати відгук про свої успіхи.

Змішане навчання

1. двостороннє спілкування;
2. учень активний, діяльний, залучений у навчальний процес;
3. учень знайомий зі структурою курсу;
4. учень перебуває під керівництвом учителя;
5. текст навчального посібника написаний у дружній і підбадьорливій формі;
6. учень застосовує набуті знання й навички;
7. завдання і вправи розміщені по всьому тексту;
8. текст поділений на невеликі розділи;
9. передбачені контрольні завдання;
10. учень одержує відгуки про свої успіхи.

Очевидно, що, впроваджуючи в навчальний процес сучасні методи навчання, можна значно підвищити його якість, зробити навчальний процес більш гнучким, стимулювати студентів до самостійної роботи.

Змішане навчання допускає збереження загальних принципів побудови традиційного навчального процесу. Ідея застосування елементів асинхронного й синхронного ДН при змішаному навчанні полягає в тому, що певну частину навчальних дисциплін (або дисципліни) студенти (слухачі) освоюють у традиційних формах навчання (стаціонарній або заочній тощо), а іншу частину дисциплін (або дисципліни) – за технологіями мережевого навчання. Співвідношення частин визначається готовністю освітньої установи в цілому до подібної побудови навчального процесу, а також бажанням і технічними можливостями студентів (слухачів). Такий підхід зветься "гнучке навчання" (flexible learning) [2].

Ідея дистанційної освіти (ДН) не нова – її елементи в тій або іншій мірі реалізовані в таких формах навчання, як заочне й екстернат. Згадаємо, як будується система заочного навчання. Студентові видаються навчальний план, навчальна література й методичні вказівки. Протягом семестру він самостійно вивчає матеріал, виконує контрольні й відсилає їх на перевірку, а наприкінці семестру (уже очно) здає іспити. Заочник не має змоги спілкуватися з викладачем та іншими студентами. Використання Інтернету в дистанційному навчанні дозволяє усунути цей недолік. За допомогою Інтернету студенти можуть спілкуватися один з одним і з викладачами в будь-який час і в будь-якому місці.

Наприклад, США, посідаючи п'яте місце серед найбільших експортерів освітнього продукту, щорічно заробляють на цьому \$7 млрд. За даними Інституту міжнародної освіти, у США щорічно навчаються близько 500 000 іноземних студентів. Більша їхня частина (57%) – з Азії, лише 15% – з Європи. Сьогодні вища освіта в США – 100-мільярдний бізнес, що становить 2,7% ВВП. З країн пострадянського простору Росія теж могла б непогано заробити на експорті своїх освітніх програм у країни СНД, Балтії, Близького Сходу й інших традиційних споживачів російського освіти.

Але на шляху дистанційної освіти є чимало труднощів. Провідні ВНЗ завжди з недовірою ставилися до заочного навчання. Залишаються невирішеними й деякі технічні проблеми ДН. Звичайно, говорити про те, що ця система ідеальна поки безглуздо. Та й навряд чи існує освітня система, яка не має недоліків. Перш за все, дистанційна система навчання не має можливості перевірити, чи дійсно складає іспит саме та людина, яка проходить навчання. Тому, щоб пройти атестацію, вам все-таки доведеться їхати безпосередньо в цей центр і складати іспит «очно». За кордоном дистанційні навчальні заклади вирішили цю проблему іншим чином – в кожному місті є уповноважені особи, які можуть свідчити, що іспит складає саме та людина, яка проходила навчання. Що стосується вартості, то вона порівняно невисока, навіть відносно заочного навчання. Безумовно, це й робить дистанційне навчання більш доступним. Існує два види навчання: з використанням кейс-технології та інтернет-система. При виборі кейс-технології студент отримує графік занять і весь методичний комплект в друкованому вигляді. Свої роботи учень відправляє теж у друкованому вигляді (або електронною поштою). Крім цього, він має можливість особисто відвідувати консультації та заліки. Звичайно, підсумкові іспити та захист дипломної роботи відбувається особисто [8].

Що стосується Інтернет-системи, то тут навчання відбувається виключно на електронних носіях, електронною поштою і за допомогою веб-конференцій. При вступі на навчання багато ВНЗ надають можливість вибору однієї з цих технологій. Що стосується ефективності дистанційного навчання, то фактично тут все залежить від особи учня. Ніхто не збирається контролювати, освоїв він курс самостійно або просто списав чи скачав з Інтернету відповіді. Одна з небезпек в тому, що буває складно зосередитися і, прийшовши з роботи, все-таки сісти і почати займатися. Саме учень має усвідомлювати, що в першу чергу освіта потрібна йому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев А. А. Компьютерные и телекоммуникационные технологии в сфере образования / А. А. Андреев // Школьные технологии. – 2001. – №3. – С. 18 – 25.
2. Антонов В. М. Сучасні комп'ютерні мережі / В. М. Антонов. – К. : „МК-Прес”, 2005. – 480 с.